

<http://ui.ac.ir/en>

Journal of Researches in Linguistics

E-ISSN: 2322-3413

Document Type: Research Paper

12(1), 153-176

Received: 20.12.2020 Accepted: 31.01.2021

Investigating the Discursive Encounter of Iran Ministry of Health and Medical Education against the Outbreak of Coronavirus based on Fairclough's Model of Critical Discourse Analysis

Reza Yalsharzeh

Assistant Professor, Department of English Language and Literature, Faculty of Letters and Humanities, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran
reyalsharzeh@gmail.com

Roya Monsefi

Assistant Professor, Department of English Language and Literature, Faculty of Letters and Humanities, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran
r.monsefi@azaruniv.ac.ir

Abstract

The present article investigates the discursive encounter of the Iran Ministry of Health and Medical Education against the outbreak of Coronavirus and compares this ministry's discursive strategies with those of other countries in dealing with the virus. To achieve this, all the news articles published in the "Coronavirus News" section in the Iran Ministry of Health and Medical Education website since the outbreak of the Virus in Iran from February 20, 2020, to November 20, 2020, which amounts to more than 1700 cases, have been analyzed to determine the ideologically-loaded news headlines. All the news headlines with the ideological concepts, which constitute a total number of 75 news articles, were coded based on Strauss and Corbin's (1994) Grounded theory. The results implied that with the Coronavirus peak in the country in the four months leading up to November, the use of religious-revolutionary concepts by the Iran Ministry of Health and Medical Education had increased significantly. Based on Fairclough's model of critical discourse analysis (1989), it is revealed that the usage of religious-revolutionary discourse by Iranian ministry and recalling the Iran-Iraq war bears the "experiential value" applied in the ideological use of slogans at the "text" level. Recalling the successful narratives of the war discourse can help to gain the support of a nation in defeating the epidemic.

Keywords: Social Solidarity, Iranian Society Value, Discursive Practice, Grounded Theory, Process of Interpretation, Critical Discourse Analysis, Fairclough

Introduction

Saniejlal (2005) claimed that national values are a set of positive tendencies and attitudes towards factors, elements, and patterns of identity and discourse, which can help the society in critical situations and promise the victory of a nation over the leading difficulties. Relying on their civilizational and cultural reserves, different countries try to solve the social turmoil with solutions appropriate to their indigenous culture. Meanwhile, in today's world, the role of national identity and social behavior is indispensable in dealing with unpredictable challenges. By highlighting the elements of cultural and national identities and social values as solid support, different countries worldwide encourage their nations to unite in the struggle against suffering. The elements of the national identity of each nation and the values that societies trust are reflected in the body of specific historical events. The frequent narration of these historical and cultural events and occasions by the dominant entities leads to the acceptance and internalization of the identity and values emanating from them. The critical historical events representing the most obvious and deepest values of a nation are not merely natural, but they are socially and ideologically motivated and play an undeniable role in shaping the nation's understanding of itself and its capabilities. Frequent references to these discursive and

historical events and the attempt to link these events with the upcoming events of the present age are especially evident in Coronavirus. The present article seeks to analyze the discursive performance of the Iran Ministry of Health and Medical Education against the virus and show what identifying and unifying narratives this ministry uses to ask the nation to unite against the Coronavirus.

Materials and Methods

In order to determine the discursive patterns of the Iran Ministry of Health and Medical education against the virus, the "Coronavirus news" section in the Iran Ministry of Health and Medical Education website was studied. All the published news about the Coronavirus since the outbreak of the virus in the country from February 20, 2020, to November 20, 2020, which was over 1700 cases, were examined to find out ideologically-loaded news headlines. A total number of 75 ideologically-loaded news headlines were coded based on Strauss and Corbin's (1994) Grounded theory. The key concepts in each news article were extracted several times through the three coding stages. Later, they were analyzed based on Fairclough's model of critical discourse analysis (1989). The basic concepts in all 75 news items published in the Iran Ministry of Health and Medical Education website included topics such as "Martyrdom and Sacrifice," "Jihad," "Recourse to Divine Relief," "Heavenly characters of Medical Staff," and "Empathy."

Discussion of Results and Conclusions

The results indicated that the Iran Ministry of Health and Medical Education used religious discourse and hinted at the historical event of the Iran-Iraq war to communicate with the nation and gain their support against the pandemic. Slogans stated by the spokeswoman for the Iran Ministry of Health Education, such as "We will defeat Corona with the help of God," implied the religious discourse intertwined with scientific discourse in Iran. The study also proved that the frequency of ideologically-loaded news headlines was significantly increased at certain times when there was an increase in the number of Coronavirus victims. The Ministry of Health and Medical Education aimed to resurrect and continue the fight against the Coronavirus by reviving the established national values while reviving the nation's historical memory by victorious historical events. The ideological concepts called the rules of discourse based on Fairclough's model of critical discourse analysis were well addressed in the news headlines of the Iran Ministry of Health and Medical Education website.

References

- Ashouri, D. (2018). *The open language: A research on language and modernity*. Tehran: Nashre Markaz. [In Persian]
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison (2007). *Research methods in education*. London and New York: Routledge.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London: Longman.
- Fazeli, N. (2020). COVID-19 crisis and cultural reflexivity in Iran. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 12(2), 27-53. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3854.3982>. [In Persian]
- Fouladiyan, M., Sadrnabavi, F., Khosronejad, P., Vaez Mousavi, M., Zarifpooya, M., Shameli, V., Baghban Golkhatmi, Z., Shamsaei, M. (2020). Qualitative analysis of the effect of Coronavirus outbreak on pilgrimage patterns in the holy shrine of Imam Reza. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 12(3), 145-182. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3807.3949>. [In Persian]
- Freedman, L. (2020). Coronavirus and the language of war. Retrieved from <https://www.newstatesman.com/science-tech/2020/04/coronavirus-and-language-war>
- Ghiasvand, A. (Under press). People's trust in government performance in the Corona crisis. *State Studies*. <https://doi.org/10.22054/tssq.2020.11851>. [In Persian]
- Heinz, W. R. (2002). Self-socialization and post-traditional society. *Advances in Life Course Research*, 7, 41-64. [https://doi.org/10.1016/S1040-2608\(02\)80029-6](https://doi.org/10.1016/S1040-2608(02)80029-6)
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 6). *Health advocates have fought relentlessly with Corona*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]

- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 8). *The Ministry of Health struggled and did Jihad in the global corona epidemic*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 12). *As long as there is God and your prayers, we are not afraid of the onslaught of disease*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 22). *The empathy with health advocates*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 28). *Today is a good opportunity to show the effective role of spirituality in the context of health*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir/> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, August 20). *The message of the martyrs and medical staff in the Corona era is humanity and self-sacrifice*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, September 20). *The feelings of consensus and empathy in the national mobilization against Corona is similar to the era of sacred defense*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, October 20). *If our broken wings are not healed, the epidemic will not be hindered*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, November 1). *The health advocates are engaged in a great Jihad and an honorable attempt*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, November 3). *The series "Martyr Angels" with the theme of recognizing the aspects of life and spiritual living of health advocate martyrs will be aired soon*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, November 3). *The narration of a sincere Jihad: The efforts of health staff epics against Corona mentioned by Dr. Namaki*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Jinping, X. (2020). Xi vows to win people's war against novel coronavirus. Retrieved from http://www.xinhuanet.com/english/2020-02/11/c_138771934.htm.
- Macron, E. (2020). Declaring 'war' on coronavirus, France's Macron orders citizens to stay home. Retrieved from <https://www.marketwatch.com/story/declaring-war-on-coronavirus-frances-macron-orders-citizens-to-stay-home-2020-03-17>
- Newport, F. (2020). *Religion and the COVID-19 Virus in the U.S.* Retrieved from <https://news.gallup.com/opinion/polling-matters/307619/religion-covid-virus.aspx>
- Noei Baghban, M., Agha Hosseini, A. R., & Imamjomehzadeh, J. (2015). Investigating the impact of internal and external religiosity on national solidarity (Case study of Mashhad citizens). *Journal of Socio-cultural Strategy*, 14, 163-184. [In Persian]
- Queen Elizabeth (2020). Coronavirus: Queen tells UK 'we will succeed' in fight. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/uk-52176222>
- Russell, K. (2020). Turning quarantine inside out. *Space and Culture*, 23(3), 274-278. <https://doi.org/10.1177/1206331220938631>
- Saniejlal, M. (2005). *The introduction on Iranian culture and civilization*. Tehran: National Research Center. [In Persian]
- Shahabi, E., & Amoui, M. (2018). The role of narrating Islamic events and occasions in internalizing the national Islamic identity and culture of children and adolescents. *First National Conference on Identity of Pre-school Children in Islamic Iran*. Yazd. [In Persian]
- Strauss, A., & Corbin, J. (1994). Grounded theory methodology: An overview. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 273-285). Thousand Oaks, CA: SAGE.

- Trump, D. (2020). Trump talks himself up as 'wartime president' to lead America through a crisis. Retrieved from <https://www.theguardian.com/us-news/2020/mar/22/trump-coronavirus-election-november-2020>
- Yalsharzeh, R., & Monsefi, R. (Under press). "Covid-19" or "the Chinese Virus"? Critical Analysis of the Hegemonic Discourse of the West against the East. *ZABANPAZHUI Journal of Language Research*. <https://doi.org/10.22051/jlr.2020.32771.1912>. [In Persian]
- Zakersalehi, G. (2020). Futurology on the effects of the COVID-19 crisis on higher education. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 12(2), 181-211. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3962.4063>. [In Persian]

بررسی چگونگی مواجهه گفتمانی وزارت بهداشت ایران با شیوع ویروس کرونا به مدد مدل تحلیل گفتمان فرکلاف (۱۹۸۹)

* رضا یل شزره

** رؤیا منصفی

چکیده

مقاله حاضر به بررسی چگونگی مواجهه گفتمانی وزارت بهداشت ایران با شیوع ویروس کرونا در این کشور و مقایسه آن با نحوه برخورد گفتمانی شماری از کشورها با این ویروس پرداخته است. برای نیل به این مقصود، تمامی اخبار منتشرشده در بخش «اخبار کرونا ویروس» پایگاه خبری وزارت بهداشت ایران از ابتدای شیوع این ویروس در کشور از اول اسفند سال ۱۳۹۸ تا پایان آبان سال ۱۳۹۹ که بالغ بر ۱۷۰۰ خبر می‌شود برای یافتن خبرهای حاوی مفاهیم و مضامین ایدئولوژیک بررسی شد. اخبار ایدئولوژیک یافت‌شده که در کل ۷۵ خبر را تشکیل می‌دهد به‌منظور پی بردن به الگوی عملکرد گفتمانی وزارت بهداشت در مبارزه با این ویروس با استفاده از نظریه داده-بنیاد [استراوس و کوربین \(1994\)](#) بررسی و کدگذاری شد. تحلیل این اخبار نشان داد که همزمان با اوج‌گیری ویروس کرونا در کشور در چهار ماهه منتهی به آبان، استفاده این وزارت از ذخایر ایدئولوژیک ملی و مفاهیم وحدت‌آفرین دینی-انقلابی، به‌طور چشمگیری افزایش یافته است. استفاده از مدل تحلیل انتقادی گفتمان [فرکلاف \(1989\)](#) برای تبیین این الگوی گفتمانی نشان داد که وزارت بهداشت ایران با بهره‌گیری از دو مؤلفه هویت‌بخش و گفتمان‌ساز ایدئولوژی دینی-انقلابی و حادثه تاریخی جنگ ایران و عراق در تلاش است تا با به‌کارگیری شعارهایی با «ارزش تجربی» ایدئولوژیک در سطح «متن» ضمن یادآوری روایت‌های موفق دوران جنگ، مردم را به تفسیر دینی-انقلابی از این شعارها در سطح «گفتمانی» ترغیب کند و با ایجاد روح همبستگی ملی در میان آحاد ملت، همراهی آنان را در شکست دادن بیماری به حداکثر برساند.

کلیدواژه‌ها

همبستگی اجتماعی، ارزش‌های جامعه ایرانی، عملکرد گفتمانی، نظریه داده-بنیاد، فرایند تفسیر، تحلیل گفتمان انتقادی، فرکلاف

۱. مقدمه

به گفته [صنیع اجلال](#) (۱۳۸۴) ارزش‌های ملی مجموعه‌ای از گرایش‌ها و نگرش‌های مثبت نسبت به عوامل، عناصر و الگوهای هویت‌بخش و گفتمان‌ساز است که در مواقع بحرانی می‌تواند جامعه را از تنگناهای گوناگون برهاند و نویدبخش پیروزی ملت بر دشواری‌های پیش‌رو باشد. کشورهای گوناگون جهان هریک با تکیه بر ذخایر تمدنی و اندوخته‌های فرهنگی خود به مصاف دشواری‌های جامعه مدرن می‌روند و با راهکارهایی متناسب با فرهنگ بومی، آشفستگی‌های اجتماعی را چاره‌جویی می‌کنند. در این میان، نقش هویت ملی و منش اجتماعی به‌مثابه گنجینه عظیمی از داشته‌های فرهنگی، پشتوانه‌ای اطمینان‌بخش در مواجهه با رخدادهای پیش‌بینی‌ناپذیر جهان امروز است. دولت‌های گوناگون با برجسته کردن عناصری از این فرهنگ هویت ملی و ارزش‌های اجتماعی، توده‌های مردم را در نبرد با مصائب زندگی جمعی در دنیای کنونی تشویق به همگرایی می‌کنند؛ گو آنکه، این خزانه عظیم تاریخی - فرهنگی در حکم سرچشمه‌ای تمام‌نشدنی، پشتوانه استواری برای ملت محسوب می‌شود.

عناصر تشکیل‌دهنده هویت ملی هر ملتی و ارزش‌های مورد وثوق جوامع در کالبد وقایع تاریخی خاصی جلوه‌گر می‌شوند. به اعتقاد [شهابی و عمویی](#) (۱۳۹۷) نقل مکرر این وقایع و مناسبت‌های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی از سوی نهادهای حاکم به پذیرش و درونی شدن هویت و ارزش‌های منبعث از آنها منجر می‌شود. این وقایع و رویدادهای سرنوشت‌ساز تاریخی که هریک بارزترین و عمیق‌ترین انگاره‌های ارزشی ملت را در خود متبلور ساخته‌اند، پیشامدهایی صرفاً طبیعی نیستند، بلکه رخدادهایی واجد معنای اجتماعی به شمار می‌روند که در شکل‌گیری درک و تعریف ملت از خود و توانمندی‌هایش نقش انکارناپذیری ایفا می‌کنند. اشارات مکرر به وقایع تاریخی معنادار و گفتمان‌ساز و کوشش برای پیوند دادن این وقایع با حوادث جدید و نوظهور عصر حاضر به‌خصوص در ویروس نروس کرونا مشهود است. مقاله حاضر در صدد است تا با بررسی نحوه مواجهه گفتمانی کشورهای انگلستان، فرانسه، ایالات متحده آمریکا و چین با ویروس کرونا به تحلیل چگونگی عملکرد گفتمانی وزارت بهداشت ایران در مواجهه با این ویروس پردازد و نشان دهد که این وزارت از کدامین عناصر هویت‌بخش و وحدت‌آفرین برای ترغیب جمهور ملت به همگرایی علیه ویروس کرونا بهره می‌برد؟

پژوهش‌های متعددی درباره اثرات ویروس کرونا بر جنبه‌های مختلف زندگی بشر صورت پذیرفته است. این پژوهش‌ها بیشتر حول محور تغییرات اجتماعی و فرهنگی حاصل از شیوع این ویروس در جهان است. به‌عنوان مثال، [ذاکر صالحی](#) (۱۳۹۹) در مصاحبه با برخی از متخصصان آموزش عالی در کشور به بررسی تأثیر ویروس کرونا بر آینده آموزش عالی پرداخت و نشان داد که برخلاف پژوهش‌های شتابزده اوایل شیوع ویروس کرونا در جهان، نهاد دانشگاه همچنان اقتدار و مرجعیت خود را حفظ خواهد کرد و ویروس کرونا نخواهد توانست به زوال دانشگاه و جابه‌جایی ارزش‌های آکادمیک بیانجامد. [فاضلی](#) (۱۳۹۹) نیز با بررسی پیامدهای فرهنگی ویروس کرونا بر جامعه و انسان ایرانی به طرح این پرسش پرداخت که آیا بحران کرونا فرهنگ و شیوه زندگی انسان ایرانی را تغییر خواهد داد؟ او در پاسخ به این پرسش استدلال می‌کند که این تغییرات با گذر زمان در ذهنیت، فضای فکری و ساختار احساسات ایرانیان تغییرات عمیقی بر جای خواهد گذاشت؛ بدین نحو که نگرش انسان ایرانی به جهان مدرن همراه با ترس و اضطراب خواهد بود.

نیوپورت^۱ (2020) نیز در پژوهشی درباره تأثیرات ویروس کرونا بر نهاد دین، چشمگیرترین این تأثیرها را تغییر سریع خدمات دینی از نایب حضور به عبادت آنلاین می‌داند. بر طبق این پژوهش، اثرات گسترش ویروس کرونا سبب شده است تا نهاد دین متأثر از پیچیدگی‌های محیطی در راستای کاهش مشکلات و انطباق با شرایط جدید دست به نوآوری بزند و از فضای مجازی در راستای کاهش معضلات حداکثر استفاده را ببرد. **هینز**^۲ (2020) نیز در پژوهش خود بر فردی شدن هرچه بیشتر جوامع مدرن در اثر شیوع مخاطرات جهانی مانند کرونا ویروس اشاره می‌کند و بیان می‌دارد که به واسطه از بین رفتن روش‌های سنتی زندگی، همه مشکلات زندگی مدرن بر دوش فرد گذاشته می‌شود که این امر سبب افزایش واکنش و ترس و اضطراب افراد در زندگی مدرن می‌شود. در همین راستا، **راسل**^۳ (2020) در مقاله‌ای راه برون‌رفت از احساس هراس ناشی از شیوع ویروس کرونا را به اشتراک‌گذاری اضطراب‌ها و گفتگوی جمعی مردم از طریق فضای دیجیتال می‌داند و بیان می‌دارد که بهترین راه برون‌رفت از چشم دوختن به آینده‌ای مبهم استفاده از ظرفیت‌های دیجیتال برای به اشتراک‌گذاری احساسات است.

یل شرز و منصفی (در دست چاپ) نیز در پژوهشی به بررسی چگونگی نام‌گذاری ویروس کرونا در ایالات متحده آمریکا و تأثیرات اجتماعی حاصل از آن پرداختند. این پژوهشگران نشان دادند که چگونه استفاده استعاری از اصطلاح «ویروس چینی» می‌تواند سبب احیای گزینشی حافظه تاریخی ملت آمریکا در مواجهه با مهاجران شود و با بازتولید تفکرات قالبی در جامعه که همواره بر خارجی بودن بیماری و عناصر بیماری‌زا تأکید کرده است زمینه‌ساز تقویت گفتمان سلسه‌مراتبی و مرکز‌گرایی غرب علیه شرق شود. **فولادیان و همکاران** (۱۳۹۹) نیز در پژوهش دیگری به بررسی دلایل حضور برخی از افراد در زیارت‌گاه‌ها با وجود شیوع گسترده ویروس کرونا پرداختند و بعد از مصاحبه با شماری از این افراد به این نتیجه رسیدند که دلایل سنتی لزوم زیارت اهل بیت و همچنین، باور نداشتن به وجود ویروس کرونا از عمده دلایل این افراد در زیارت اماکن متبرکه است. همچنین، غیاب‌وند (در دست چاپ) در پژوهش خود به تحلیل جامعه‌شناختی اعتماد مردم به عملکرد دولت در دوران کرونا پرداخته است. او در این پژوهش پیمایشی ضمن مصاحبه با عده‌ای از افراد به این نتیجه رسید که اعتماد مردم به نظام سیاسی از نوع «اعتماد ابزاری» است، در حالی که اعتماد مردم به نظام سلامت پزشکی «اعتماد ارزش‌شناختی» است. پژوهشگر در ادامه استدلال می‌کند هنگامی که مردم وارد تعامل و همکاری با مجموعه دولت می‌شوند از حجم انتقادات آنان به عملکرد دولت کاسته می‌شود و مردم به تدریج به رعایت رفتارهای بهداشتی و فردی روی می‌آورند.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود نقش وزارت بهداشت به‌مثابه یکی از بازیگران اصلی مهار ویروس کرونا، چگونگی مبارزه گفتمانی آن با این ویروس و نحوه استفاده از زبان برای بازتولید همبستگی اجتماعی در ایران در این پژوهش‌ها کمتر مورد توجه قرار گرفته است. پرداختن به نقش این وزارت به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی صحنه اجتماعی در مبارزه گفتمانی با ویروس کرونا و همچنین، بررسی نحوه استفاده ایدئولوژیک از زبان برای ترغیب مردم به تغییر رفتارهای جمعی وجه تمایز پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌های این حوزه است.

1. F. Newport

2. W. R. Heinz

3. K. Russell

۲. ویروس کرونا و نحوه مواجهه گفتمانی کشورهای انگلستان، فرانسه، ایالات متحده آمریکا و چین با آن

به اعتقاد [پروفسور فریدمن](#)^۱ (2020) استاد مطالعات جنگ دانشگاه کینگز کالج^۲ لندن، جهان در حال سپری کردن جنگی تمام‌عیار با ویروس کرونا است. این ویروس، موجی از وحشت را در میان کشورهای جهان برانگیخته و نظام پزشکی-بهداشتی جهان را در آستانه فروپاشی قرار داده است. وضعیت کنونی جهان، بسان میدان جنگی است که کشورهای مختلف در کنار نظام علمی مراقبتی-بهداشتی خود هریک به فراخور استعداد و ظرفیت‌های اجتماعی، فرهنگی و تاریخی‌شان به شیوه خاصی به مبارزه با این میهمان ناخوانده برخاسته‌اند.

به دیگر سخن، نگاهی دقیق‌تر به آنچه در کشورهای جهان در راه مبارزه با ویروس کرونا در جریان است در واقع نشان‌دهنده استفاده این کشورها از عناصر تاریخی، فرهنگی و اجتماعی است که ریشه در سنت و تاریخ گذشته آن سرزمین‌ها دارد. تلاش آگاهانه برای ایجاد حس همبستگی و انسجام از طریق بازگو کردن روایات ملی که در درون دایره تجربه و زندگی اجتماعی-تاریخی این ملل تکوین یافته‌اند راهکار انتخابی این کشورها در نبرد با این دشمن منحوس است. برانگیختن احساسات ملی‌گرایانه و به تبع آن تقویت همبستگی ملی از طریق فراخواندن روایات و حوادث وحدت‌بخشی که در حافظه تاریخی ملی ثبت شده و به بخشی از تجربیات زیسته ارزشمند آن ملت تبدیل شده‌اند قسمتی از رویکردی است که زمامداران مختلف برای همراه کردن مردم در شکست دشمن از آن بهره می‌برند. اشاره به حوادث و رویدادهای گفتمان‌ساز تاریخی در نبرد با ویروس کرونا در کشورهایی چون انگلستان، فرانسه، چین، ایالات متحده و ایران نمونه‌هایی از این مدعاست. این کشورها هرکدام با تکیه بر عقبه تاریخی و رویدادهای گفتمان‌سازی که در طول حیات جمعی ملت حادث شده است به انتخاب شیوه برخورد با ویروس کرونا پرداخته و از این راه تلاش کرده‌اند تا موجبات همدلی و انسجام ملی در برابر این ویروس کشنده را فراهم آورند.

۱-۲. انگلستان: استفاده از گفتمان جنگ جهانی دوم در مقابله با ویروس کرونا

ملکه الیزابت^۳ دوم در معدود سخنرانی‌های خود خطاب به ملت انگلیس در پنجم آوریل سال ۲۰۲۰ ضمن یادآوری حوادث جنگ دوم جهانی و بمباران هوایی لندن توسط ارتش آلمان نازی که منجر به جابه‌جایی عظیم جمعیت شهر برای مصون ماندن از حملات هوایی نیروهای متحدین شد، تلاش کرد تا با ایجاد ارتباط بین این حوادث و ویروس کرونا یادآور مقاومت، دلاوری و انسجام مردم انگلستان در این نبرد باشد.

“A painful sense of separation”

“Together we are tackling this disease, and I want to reassure you that **if we remain united and resolute**, then we will overcome it. It reminds me of the very first broadcast I made, **in 1940**, helped by my sister. We, as children, spoke from here at Windsor to children who had been evacuated from their homes and sent away for their own safety. **Today, once again, many will feel a painful sense of separation from their loved ones.**” (BBC: April 5, 2020)

1. L. Freedman

2. King's college

3. Queen Elizabeth

«لحظات دردناک جدایی»

«ما همگی در حال مقابله با این بیماری هستیم. من به شما اطمینان می‌دهم که اگر متحد و مصمم باقی بمانیم، بر این ویروس غلبه خواهیم کرد. این حادثه تداعی‌گر اولین سخنرانی من در سال ۱۹۴۰ است که با کمک خواهرم انجام دادم. در آن دوران ما برای کودکانی صحبت می‌کردیم که برای امنیت خود از خانه‌هایشان تخلیه می‌شدند و به مکان امنی فرستاده می‌شدند. امروز، بار دیگر، بسیاری از مردم احساس دردناک جدایی از عزیزانشان را حس می‌کنند». (ترجمه نویسندگان مقاله)

در گفته فوق، ملکه با بیان اینکه دشواری‌های ویروس کرونا مشابه با برخی از مصائب روی داده در جنگ جهانی دوم است، کوشش کرد تا ذهنیت تاریخی انگلیسی‌ها را متوجه توان آنان در پیروزی نهایی بر این معضلات کند. او با یادآوری حادثه تاریخی «تخلیه کودکان از شهر لندن»، که منجر به جدایی والدین از کودکان شد، توجه انگلیسی‌ها را به اشتراکات فراوان این رخداد و طرح فاصله‌گذاری اجتماعی جلب کرد. نتیجه تخلیه لندن از کودکان با همه مشقات حاصل از آن در نهایت به پیروزی نیروهای انگلیسی در جنگ منجر شد. ذکر این نکته در سخنرانی ملکه انگلیس در حکم تلنگری برای مردمی است که طرح فاصله‌گذاری اجتماعی را پروژه‌ای بسیار دشوار می‌پندارند و نسبت به موفقیت آن ابراز تردید می‌کنند. جدایی سربازان از موطن اصلی و کودکان از مادرانشان در جنگ جهانی دوم در نهایت نتایج مطلوبی برای انگلیس در برداشت و نشان از مقاومت ملی در برابر دشمن بود. به همین نحو، تکرار این تجربه تاریخی می‌تواند با معنی بخشیدن به پروژه فاصله‌گذاری اجتماعی «احساس دردناک جدایی» را بار دیگر در اذهان انگلیسی‌ها زنده کند و سبب عینیت یافتن دوباره انسجام در جامعه شود و چیرگی بر ویروس کرونا را ممکن سازد. مردم انگلیس با شنیدن روایات جنگ جهانی دوم و رجوع به حافظه تاریخی خود با دل‌گرمی بیشتری به مبارزه با ویروس می‌روند که همانند نیروهای ارتش نازی تهدید جدی برای کشورشان به شمار می‌رود.

۲-۲. فرانسه: استفاده از گفتمان جنگ جهانی اول در مقابله با ویروس کرونا

انگلیس در ایجاد پیوند بین تجربیات تاریخی مردمش و ویروس کرونا تنها نیست. در سخنرانی کوتاه امانوئل مکرون^۱ خطاب به ملت فرانسه نیز این اشارات تاریخی به وضوح دیده می‌شود. او با اشاره به «وضعیت جنگی» در فرانسه و با استفاده از گفتمان جنگ ژرژ کلمانسو^۲ نخست‌وزیر این کشور که رهبری سیاسی فرانسه را در روزهای بحرانی جنگ جهانی اول برعهده داشت در صدد برآمد تا با یادآوری پیروزی قاطع نیروهای متفقین بر آلمان، نوید پیروزی نهایی فرانسوی‌ها را بر این ویروس منحوس بدهد.

“Georges Clemenceau’s language of war”

“My foreign policy and my domestic policy are all one. Internal policy, I wage war; foreign policy, I still wage war. Russia betrays us; I continue the war: unfortunate Rumania is forced to

¹. Emanuel Macron

². Georges Clemenceau

capitulate; I continue the war, and I will continue it down to the last quarter of an hour.” (Wikiquote: March 8, 1918)

«زبان جنگ ژرژ کلمانسو»

«سیاست خارجی و سیاست داخلی من یک چیز است. در سیاست داخلی من دنبال جنگ هستم در سیاست خارجی هم همین طور. من هنوز هم جنگ می‌کنم. روسیه به ما خیانت کرده است؛ من جنگ را ادامه می‌دهم: رومانی متأسفانه مجبور به تسلیم شد. من جنگ را ادامه می‌دهم و آن را تا آخرین لحظه ادامه خواهم داد.» (ترجمه

نویسندگان مقاله)

“Emanuel Macron’s politics of war”

“When we engage in a war, we engage completely, we mobilize united. I see in our country factors of division, doubts, all those who want to fracture the country when we must have only one obsession: to be united to fight the virus. I am calling for this unity and commitment. We are at war. The enemy is invisible and it requires our general mobilization.”
(Marketwatch: March 17, 2020)

«سیاست جنگ امانوئل مکرون»

«وقتی وارد جنگ شدیم باید همه فکر و ذکرمان جنگ باشد. باید کاملاً متحد باشیم. من در کشورمان عوامل تفرقه، تردید و کسانی را می‌بینم که می‌خواهند کشور را دو دسته کنند، در حالی که ما فقط باید یک هدف داشته باشیم و آن اتحاد در برابر ویروس است. من خواهان این اتحاد و تعهد هستم. ما در جنگ هستیم. دشمن نامرئی است. ما به بسیج عمومی نیاز داریم.» (ترجمه نویسندگان مقاله)

سخنان مکرون با زنده کردن حافظه تاریخی ملت فرانسه از جنگ جهانی اول و با بهره‌گیری از زبان جنگ نخست‌وزیر دوران جنگ که تنها راه پیروزی فرانسه را ایستادگی و ادامه نبرد در برابر قوای متجاوز می‌دانست می‌تواند سبب ایجاد انگیزه و اتحاد در بین ملت برای استقامت و در نهایت چیرگی بر ویروس کرونا شود. بازگویی روایات پیروزمندانه‌ای از این دست از سوی دولت می‌تواند امیدواری گسترده‌ای را در جامعه سبب شود و فرانسوی‌های خسته از قرنطینه را در مبارزه با این ویروس دل‌گرم‌تر کند.

۲-۳. ایالات متحده آمریکا: ویروس چینی

مورد آمریکا نیز مؤید این نکته است. دونالد ترامپ^۱ با نامیدن خود به‌عنوان «رئیس‌جمهور دوره جنگ»، ویروس کرونا را «تهدیدی خارجی» برای کشورش برشمرد و این ویروس را «ویروس چینی» نامید.

^۱ Donald Trump

“A war time president” and “An invisible enemy”

“I look at it, I view it as, in a sense, **a wartime president**. I mean, that's what we're fighting. No matter where you look, this is something—it's an **invisible enemy**. I just say this: We have an invisible enemy. We are united in our effort to defeat the invisible **China virus**.” (The Guardian: April 6, 2020)

«رئیس جمهور دوره جنگ» و «دشمن نامرئی»

«من **رئیس جمهور دوره جنگ هستیم**. منظورم این است که ما در حال جنگ با دشمن هستیم.

دشمن همه جا حضور دارد. این دشمنی نامرئی است. تأکید می‌کنم: ما **دشمن نامرئی** داریم. ما

در تلاش برای شکست **ویروس نامرئی چینی** متحد هستیم». (ترجمه نویسندگان مقاله)

مردم آمریکا به‌ویژه بعد از حملات یازده سپتامبر به‌خوبی معنی تهدید خارجی را درک می‌کنند و ایجاد تشابه بین این ویروس با دشمن خارجی می‌تواند آنان را در برابر ویروس محتاط‌تر کند و عزم آنان را در مقابله جمعی با آن جزم‌تر نماید. به‌علاوه، استفاده رئیس جمهور از واژه «چینی» برای توصیف ویروس به نوعی یادآور رقابت فرهنگی-اقتصادی آمریکا و چین در عرصه‌های مختلف جهانی است که این موضوع نیز می‌تواند به اتحاد بیشتر آمریکایی‌ها در برابر این عامل خارجی بیانجامد و در نهایت، منجر به توفیق این کشور بر ویروس کرونا گردد.

۲-۴. چین: استراتژی جنگ مردم

چین نیز با یادآوری استراتژی «جنگ مردم» که یک تکنیک نظامی متعلق به مائو رهبر انقلابی کمونیست چین است در تلاش برای بسیج قاطبه مردم برای مقابله با ویروس کرونا و آثار زیان‌بارش بر اقتصاد این کشور است.

“People’s war”

“The whole country has responded with all its strength to respond with the most thorough and strict prevention and control measures, starting a **people’s war** for epidemic prevention and control.” Xinhua news agency quoting president Xi (Xinhua: April 7, 2020)

«جنگ مردم»

«کل کشور با تمام توان و با جدی‌ترین اقدامات پیشگیری و کنترل، آغازگر **جنگ مردم** برای

پیشگیری و مهار اپیدمی کرونا است». (ترجمه نویسندگان مقاله)

روایت «جنگ مردم» موجب تداعی رخدادهای خوشایندی در ذهنیت مردم چین می‌شود که حاصل اتحاد آنان در شکست دادن ارتش امپریالیستی ژاپن و بیرون راندن آن‌ها از خاک کشور است. این تکنیک جنگی که توده‌های عظیم مردم را علیه اشغال ژاپن متحد کرد تداعی‌گر روحیه همبستگی ملی در اذهان مردم چین است. با مقایسه این واقعیت تاریخی با ویروس کرونا که نیازمند همکاری مردم در سطح وسیع است، شهروندان چینی به این نتیجه می‌رسند که پیروزی بر ویروس مهلک کرونا جز با

همکاری وسیع مردم میسر نخواهد شد و همان‌گونه که عزم ملی در «جنگ مردم» در نهایت پیروزی را برای چین به ارمغان آورد، همکاری آنان در مقطع حساس کنونی می‌تواند سبب چیرگی آنان بر ویروس کرونا شود. شرایط متفاوت تاریخی، اجتماعی و فرهنگی که ملت‌های جهان در آن رشد کرده و بالیده‌اند منجر به پیدایش روایات و رویدادهای تاریخی متفاوتی در این کشورها شده است. حال، پرسش اینجاست که کشور ایران با توجه به تاریخ طول و دراز خود به چه صورت و با تمسک به چه رویدادهای تاریخی-اجتماعی، مردم خود را در برابر این دشمن خارجی بسیج کرده است و از کدام عناصر معتبر و گفتمان‌ساز داخلی برای تقویت همگرایی مردم بهره می‌برد؟

۳. مفاهیم نظری و روش پژوهش

مقاله حاضر به منظور پی بردن به الگوی رفتار گفتمانی وزارت بهداشت ایران در مقابله با ویروس کرونا به بررسی بخش «اخبار کرونا و ویروس» در پایگاه خبری وزارت بهداشت پرداخته است؛ بدین نحو که تمامی اخبار منتشرشده پیرامون ویروس کرونا از ابتدای شیوع این بیماری در کشور از اسفند ماه سال ۱۳۹۸ تا پایان آبان ماه سال ۱۳۹۹ که بالغ بر ۱۷۰۰ مورد خبر است جهت یافتن خبرهایی با مضامین ایدئولوژیک بررسی شد. از میان این اخبار در کل ۷۵ خبر حاوی مفاهیم و مضامین ایدئولوژیک یافت شد و با استفاده از نظریه داده-بنیاد^۱ استراوس^۲ و کوربین^۳ (۱۹۹۴) کدگذاری گردید؛ بدین نحو که، مفاهیم کلیدی این اخبار با چند مرتبه تحلیل، در طی سه مرحله کدگذاری استخراج شد و کلیدواژه‌های به‌دست‌آمده با استفاده از مدل تحلیل گفتمان انتقادی **فرکلانف**^۴ (۱۹۸۹) تجزیه و تحلیل شد. این مفاهیم بنیادین که در همه ۷۵ خبر منتشرشده در پایگاه خبری وزارت بهداشت قابل مشاهده است شامل موضوعاتی با مضامین «شهادت و ایثار»، «جهاد»، «توسل به امداد الهی»، «آسمانی دانستن کادر درمان» و «همدلی» است. به یازده نمونه از این ۷۵ خبر که نشان‌دهنده این مضامین هستند به‌عنوان نمونه اشاره می‌شود:

تأکید بر توسل به امداد الهی در شکست دادن ویروس کرونا:

خبر ۱: «تا خدا هست و دعای شما، هراسی از هجمه بیماری نداریم». [۲۲ تیر ماه سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)
 خبر ۲: «امروز، فرصت مناسبی برای نمایش نقش مؤثر معنویت در بستر سلامت است». [۷ مرداد سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)

تأکید بر مفهوم مدافعان سلامت و آسمانی دانستن کادر درمان:

خبر ۳: «مجموعه «فرشتگان شهید» با موضوع شناخت ابعاد زندگی و حیات معنوی شهدای مدافع سلامت بزودی روی آنتن می‌رود». [۱۳ آبان سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)

خبر ۴: «اگر بال شکسته ما را ترمیم نکنند، اپیدمی جمع نمی‌شود». [۲۹ مهر سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)

خبر ۵: «مدافعان سلامت با کرونا مبارزه بی‌امانی داشته‌اند». [۱۶ تیر سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)

1. Grounded theory

2. A. Strauss

3. J. Corbin

4. N. Fairclough

کمک مؤمنانه و جهاد رسیدگی به بیماران

- خبر ۶: «وزارت بهداشت در حادثهٔ اپیدمی جهانی کرونا تلاش و جهاد کرد». [۱۸ تیر سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)
- خبر ۷: «مدافعان سلامت در گیر یک جهاد بزرگ و مجاهدهٔ افتخارآمیز هستند». [۱۱ آبان سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)
- خبر ۸: «روایت یک جهاد مخلصانه: تلاش‌های حماسه‌آفرینان کادر بهداشت و درمان در مقابله با کرونا از زبان دکتر نمکی». [۱۳ آبان سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)

همدلی ملت ایران در مقابله با کرونا

- خبر ۹: «وفاق و همدلی در بسیج ملی مقابله با کرونا مشابه دوران دفاع مقدس است». [۳۰ شهریور سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)
- خبر ۱۰: «پویش همدلی با مدافعان سلامت». [۱ مرداد سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)
- خبر ۱۱: «پیام شهدای جامعه پزشکی و کادر درمانی در دوران کرونا، انسان‌دوستی و از خودگذشتگی است». [۳۰ مرداد سال ۹۹- پایگاه خبری وزارت بهداشت](#)

سایر اخبار منتشرشده در این پایگاه خبری که حاوی نکات پزشکی و آموزشی پیشگیری از بیماری کوید-۱۹، ارائهٔ آمار مبتلایان به ویروس کرونا و اعمال محدودیت‌های گوناگون برای کنترل این ویروس است با توجه به نداشتن بار ایدئولوژیک در مقاله حاضر بررسی نشدند. علت استفاده از نظریهٔ داده-بنیاد، اعتقاد [کوهن^۱، منیون^۲ و موریسون^۳](#) (2007:491) به «توانمندی این نظریه در آشکار ساختن نظریه‌ها و الگوهای رفتاری پنهان در داده‌ها است». در تحلیل داده-بنیاد ابتدا داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی دسته‌بندی می‌شوند. در مرحلهٔ کدگذاری باز، داده‌های متنی از یک جمله تا یک بند شکسته و دسته‌بندی می‌شوند؛ در مرحلهٔ کدگذاری محوری، پژوهشگر بین دسته‌های مرحلهٔ قبل ارتباط ایجاد می‌کند و دسته‌های خاصی را برجسته کرده و در مرکز قرار می‌دهد و در مرحلهٔ کدگذاری انتخابی، پژوهشگر دستهٔ مرکزی را انتخاب می‌کند و سایر دسته‌ها را زیر مجموعهٔ آن قرار می‌دهد.

مضامین اصلی یافت‌شده در اخبار ویروس کرونا به‌طور کلی در چهار شعار پرکاربرد زیر عینیت یافته‌اند که در تصاویر منتشرشده در پایگاه خبری وزارت بهداشت نیز قابل مشاهده است: این شعارها به قرار زیراند: ۱. به مدد الهی کرونا را شکست می‌دهیم؛ ۲. مدافعان سلامت، فرشتگان زمینی؛ ۳. کمک مؤمنانه و جهاد رسیدگی به بیماران و ۴. ایران را پر از هم‌دلی می‌کنیم. این چهار شعار به مدد مدل تحلیل انتقادی [گفتمان فرکلاف](#) (1989) در سه سطح توصیفی، تفسیری و تبیینی بررسی شدند. برای انجام چنین تحلیلی در سطح توصیفی پرسش‌هایی در سطح واژگان مطرح می‌شود. انتخاب‌های واژگانی در سطح متن سپس در مرحلهٔ تفسیر و تبیین به گفتمان و ساختارهای کلان اجتماعی پیوند داده می‌شوند.

1. L. Cohen

2. L. Manion

3. K. Morrison

۴. تحلیل داده‌ها

۴-۱. سطح توصیفی

فرکلاف (1989) برای تحلیل توصیفی در سطح واژگان سه پرسش زیر را مطرح می‌کند:

۱. کلمات واجد کدام «ارزش تجربی» هستند؟ ۲. کلمات واجد کدام «ارزش رابطه‌ای» هستند؟ ۳. کلمات واجد کدام «ارزش بیانی» اند؟

در پرسش شماره یک وجود واژگان ارزشی و ایدئولوژیک در متن مورد توجه قرار می‌گیرد. این واژگان در حقیقت، بازتاب‌دهنده باورها و تجربه اجتماعی خالق متن از جهان طبیعی و اجتماعی است. پرسش شماره دو به وجود زمینه‌ها و ارزش‌های مشترک بین تولیدکنندگان و مخاطبان پیام می‌پردازد و پرسش شماره سه ارزشیابی مثبت و منفی تولیدکنندگان متن از واقعیت‌های اجتماعی را مورد توجه قرار می‌دهد. با بررسی شعارهای زیر وجود کلمات ایدئولوژیک دارای بار معنایی مثبت در همه آنها قابل مشاهده است. تولیدکنندگان این شعارها با توجه به باورها و تجربیات زیسته خود در جامعه ایرانی ارزش‌هایی چون امداد الهی، مؤمن بودن، جهاد و همدلی را در خود نهادینه کرده‌اند و همین امر آنان را بر آن داشته است تا به تولید شعارهایی با ارزش تجربی ایدئولوژیک دست بزنند. در همین راستا، به کارگیری مفاهیم و مضامین مذهبی نشان‌دهنده ارزش ارتباطی این واژگان نیز هست؛ بدین نحو که، کلیدواژه‌های به کارگرفته شده در این شعارها در واقع نمایانگر ارزش‌های مشترک تولیدکنندگان و مخاطبان این پیام‌ها در جامعه ایرانی است. وجود ارزش بیانی و داوری مثبت در واژگان این شعارها نیز آشکار است؛ به طوری که، مخاطبان این پیام‌ها کمتر درباره قدرت ایدئولوژیک مفاهیمی چون جهاد، همدلی، مؤمن بودن و امداد الهی در رتق و فتق امور تردیدی به خود راه می‌دهند.

شعار اول - به مدد الهی کرونا را شکست می‌دهیم

شکل ۱- شعار به مدد الهی کرونا را شکست می‌دهیم پشت سر سخنگوی وزارت بهداشت ایران

Fig 1- The slogan we will defeat Corona with the help of God behind the photo of spokeswoman of Iran's Ministry of Health and Medical Education

پیدایش علم نوین در اروپا پس از رنسانس سرآغاز تلاش‌های انسان مدرن برای شناخت طبیعت و چیره شدن بشر بر تمامی ابعاد آن بود. ایمان و امید غایی انسان مدرن به امکان چیرگی قوه شناخت یعنی عقل بشری بر تمامی ابعاد هستی سبب پیدایش پروژه بی‌کران شناخت یعنی مدرنیته شد. به اعتقاد **آشوری (۱۳۹۷)**، این پروژه عظیم شناخت در نهایت منجر به تجربه‌باوری و عقل‌باوری بشر در سده‌های شانزدهم و هفدهم شد و انسان و توانایی او در حل مشکلات بشری را به حد اعلای خود رساند. دستاوردهای علم به ذهنیت علمی جایگاهی والا بخشید و عقل و توانمندی بشری را تنها مرجع قابل اتکا در حل معضلات بشری به شمار آورد. این در حالی است که در گفتمان دینی، عقل بشری با محدودیت‌های جدی روبه‌روست و توانایی انسان در

پاسخ گویی به مسائل بشری با تردیدهای جدی همراه است. حال، با توجه به بافت مذهبی جامعه ایران، دین نقش تأثیرگذاری در تکوین ارزش‌های ملی در کشور داشته است؛ به طوری که، طبق گفته نوعی باغبان، آقاحسینی و امام جمعه زاده (۱۳۹۴: ۱۶۵) «در جامعه‌هایی نظیر ایران، که نهاد دین به عنوان یک مؤلفه مهم زندگی جمعی ایفای نقش می‌کند، می‌توان اهمیت نقش دین و مذهب را در شکل‌گیری، تداوم و تکوین انسجام ملی کاملاً منحصر به فرد و متمایز دانست.»

بنابراین، تأکید بر امداد الهی برای شکست دادن ویروس کرونا در ایران در حقیقت اشاره به واقعیتی عمیق و ریشه‌دار در ذهنیت ایرانی است که اراده الهی را شرط لازم برای رفع دشواری‌های انسان می‌داند. این گفتمان دینی در حقیقت تداعی گر گفتمان انقلابی در جامعه ایران نیز به شمار می‌رود؛ بدین نحو که، در همه پیروزی‌های ملت ایران به خصوص در سال‌های بعد از انقلاب اسلامی، خواست الهی بر اراده آدمی برتری داشته و علت اصلی همه کامیابی‌ها شمرده شده است. به دیگر سخن، شعار فوق در واقع امتداد نگاه پارادایمی ایرانیان به امورات دنیوی است که امداد الهی را شرط لازم برای حل و فصل مشکلات زندگی می‌داند. درک گفتمانی جامعه ایران از این دست شعارها ظرفیت بالقوه‌ای برای بسیج همگانی مردم در برابر دشواری‌های گوناگون زندگی مدرن ایجاد می‌کند، ظرفیتی که از دید وزرات بهداشت پنهان نمانده است.

شعار دوم- مدافعان سلامت، فرشتگان زمینی

شکل ۲- تصویر مدافعان سلامت؛ فرشتگان زمینی؛ پایگاه خبری وزارت بهداشت ۹۹/۰۶/۰۴

Fig 2- The Photo of Health Defenders; Angels on Earth: The News Website of Ministry of Health and Medical Education 99/06/04

حضور گفتمان دینی در شعار و تصویر فوق کاملاً مشهود است. اصطلاح «مدافعان سلامت» که در اشاره به کادر درمانی کشور به کار می‌رود یادآور عبارت «مدافعان حرم» است که تداعی گر روحیه مقاومت و ایستادگی ایرانیان در مواجهه با دشمنان خارجی است. کاربرد این عبارت برای توصیف کادر مراقبت‌های پزشکی کشور می‌تواند پزشکان و پرستاران را به پایداری و ثبات در مبارزه با ویروس مهلک کرونا ترغیب کند؛ زیرا پزشکان و پرستاران با تداعی موفقیت‌های مدافعان حرم بر پیروزی خود بر این ویروس امیدوارتر می‌شوند. استفاده از واژه «فرشتگان» نیز که در گفتمان مذهبی نمایان گر پاکی و خیرخواهی است تداعی گر نوع خاصی از روابط انسانی است که براساس آن دستگیری و نوع دوستی عملی ارزشمند تلقی می‌شود. مرتبط دانستن کادر درمانی با فرشتگان و انتشار تصاویری از این دست، سبب ایجاد نگرشی خاص نسبت به خود در کادر درمانی می‌شود و آنان را به یاری هرچه بیشتر افراد مبتلا به بیماری ترغیب می‌کند. پرستاران و پزشکانی که به مقام فرشتگان آسمانی می‌رسند، تصویری دگرگون از خود می‌یابند و خود را هرچه بیشتر بری از رذایل مخلوقات زمینی می‌پندارند. بنابراین، آسمانی دانستن کادر درمان با تحت تأثیر قرار دادن احساسات آنان سبب به نمایش گذاشتن قابلیت‌هایی بسیار فراتر از یک انسان معمولی از سوی آنان می‌شود و تلاش‌ها برای مقابله با بیماری را هموارتر می‌کند.

شعار سوم - کمک مؤمنانه و جهاد رسیدگی به بیماران

استفاده این شعار از مفاهیمی با درون‌مایه دینی تداعی‌گر گفتمان دینی - انقلابی «جهاد» در دوران دفاع مقدس در اذهان جامعه است. تلاش و کوشش سربازان ایرانی در دوران جنگ و وجود فرهنگ مقاومت در نهایت مانع از پیروزی دشمنان در جنگ شد. این گفتمان انقلابی در دوران دفاع مقدس به حد اعلای خود رسید و تبدیل به فرهنگی مسلط در جامعه ایرانی شد. حال، استفاده از این الگوی گفتمانی می‌تواند با یادآوری مبارزات بی‌امان دوران جنگ، این تلقی را در مردم «پشت جبهه» ایجاد کند که وزارت بهداشت به صورت گسترده و جهادوار در حال خدمت‌رسانی به بیماران است که این امر می‌تواند مردم را به همراهی با سیاست‌های این وزارت در مبارزه با این ویروس ترغیب کند. عبارت «کمک مؤمنانه» نیز که حاوی بار سنگین مذهبی است می‌تواند با تحت تأثیر قرار دادن برخی از صاحبان مال و ثروت، آنان را به کمک فروتنانه و بدون چشم‌داشت به افراد کم‌بضاعت ترغیب کند. البته نمایش صحنه‌های تلویزیونی با محتوای بخشش اجاره‌بهای املاک و مراکز تجاری نیز به نوعی تکمیل‌کننده این گفتمان است؛ زیرا صاحبان این اموال به صورت متواضعانه‌ای از حقوق مادی خود برای سهم شدن در نبرد با ویروس کرونا صرف‌نظر می‌کنند. پدیده‌های اجتماعی مانند کمک‌های مؤمنانه به گروه‌های تهی‌دست و چشم‌پوشی از حقوق مادی پدیده‌هایی انضمامی‌اند و در بستر تاریخی - اجتماعی خاصی رویش و زایش پیدا می‌کنند. مؤمن بودن و ارزش‌های مرتبط با آن که در نسوج اندیشه جامعه ایرانی تنیده شده است در شعارهای وزارت بهداشت ایران کاملاً مشهود است. در واقع، این شعارها تجسد تمام‌عیار گفتمان دینی - انقلابی حاکم در جامعه ایرانی است که با برانگیختن احساسات مذهبی مردم، آنان را به همراهی با سیاست‌های دولت تشویق می‌کند.

شعار چهارم - ایران را سرشار از همدلی می‌کنیم

شکل ۳- روایت همدلی مردم ایران: پایگاه خبری وزارت بهداشت: ۹۹/۰۴/۳۱

Fig 3- The narration of the Empathy of the Iranian Nation: The News Website of Ministry of Health and Medical Education 99/04/31

واژه همدلی مهمترین مفهوم به کاررفته شده در تصویر و شعار فوق است. استفاده وزارت بهداشت ایران از صحنه‌های گوناگون دفاع مقدس هنگام بیان این شعار در واقع کوششی برای یادآوری مجدد ارزش‌های جنگ تحمیلی در جامعه امروز ایران است. پخش صحنه‌های فداکاری رزمندگان ایرانی در جنگ و به‌ویژه ایثار و از خودگذشتگی آنان سبب برانگیختن احساسات افرادی می‌شود که در خط مقدم مبارزه با ویروس کرونا هستند که این امر می‌تواند در نهایت به بازتولید همدلی دوران دفاع مقدس در دوره کنونی منجر شود و دفاع عمومی در برابر ویروس کرونا را تسهیل کند.

آنچه در بررسی نمونه‌های فوق جلب توجه نمود استفاده نظام علمی مراقبت بهداشتی ایران از دو مؤلفه گفتمان مذهبی و رویداد تاریخی جنگ ایران و عراق برای ارتباط با مخاطب و بازسازی همبستگی اجتماعی در ایران است که این امر گواه آن است که ارزش‌های عمیق و ریشه‌دار مذهبی حتی در دل علمی‌ترین گفتمان‌ها در ایران رسوخ کرده‌اند و آنها را به شدت تحت تأثیر خود قرار داده‌اند. استفاده از شعار «به مدد الهی کرونا را شکست می‌دهیم» درست پشت سر سخنگوی وزارت بهداشت ایران و نصب تابلوهای «فرشتگان زمینی» در بیمارستان‌ها که از علمی‌ترین نهادهای جهانی به حساب می‌آیند نشان از درهم‌تنیدگی گفتمان مذهبی با گفتمان علمی در ایران دارد. مفاهیم و واژگانی چون «فرشتگان» و «کمک مؤمنانه» سبب تغییر نگرش کادر درمانی و عموم افراد به خود می‌شود و مناسبات انسانی در جامعه را دگرگون می‌کند. در فضای دگرگون‌شده مناسبات اجتماعی، درون‌مایه دینی مفاهیم مورد استفاده که در شکل ارزش‌هایی چون پاکی، تواضع، بخشش و همدلی درونی شده‌اند، مجال آن را می‌یابند که با ایفای نقش کارکردی‌شان به ایجاد همبستگی و انسجام در جامعه یاری برسانند و مبارزه با این بیماری را تسریع نمایند.

علاوه بر این، بررسی آماری استفاده وزارت بهداشت ایران از شعارهایی با درون‌مایه مذهبی نشان می‌دهد که در برهه‌هایی خاص و زمانی که آمار مبتلایان و قربانیان بیماری کووید-۱۹ سیر صعودی به خود می‌گیرد و عرصه را بر جامعه ایرانی تنگ‌تر می‌کند، وزارت بهداشت هرچه بیشتر به تولید شعارها و متون ایدئولوژیک روی می‌آورد و تلاش می‌کند تا با فراخواندن مجدد ارزش‌های تثبیت‌شده ملی ضمن احیای حافظه تاریخی ملت در لحظات تاریخی پیروزمند آنان را به تاب‌آوری و ادامه مبارزه با ویروس کرونا ترغیب کند. آنچه در شکل زیر مشاهده می‌شود، افزایش میزان استفاده وزارت بهداشت از شعارها و متون ایدئولوژیک همزمان با بالا رفتن آمار قربانیان کرونا در کشور است:

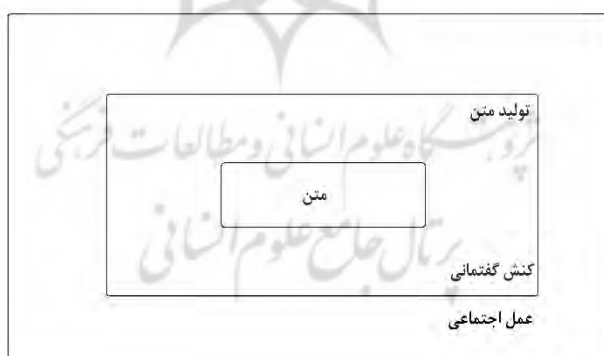
شکل ۴- تعداد اخبار ایدئولوژیک مربوط به بیماری کووید-۱۹

Fig 4- The frequency of ideologically-loaded news related to COVID-19

تصویر فوق نشان می‌دهد که شمار اندک قربانیان بیماری کووید-۱۹ در نهایت با تولید پایین اخبار ایدئولوژیک همراه است. این رقم مربوط به چهار ماهه ابتدایی شیوع ویروس کرونا در کشور است که بیماری در شرایط کنترل‌شده قرار داشت. اما با گسترده شدن شیوع ویروس در جامعه و افزایش نگرانی‌ها از سیر صعودی مبتلایان و قربانیان در چهار ماهه دوم شیوع کرونا در کشور، وزارت بهداشت ایران نیز هرچه بیشتر از داشته‌های ایدئولوژیک خود برای ایجاد همبستگی میان مردم بهره برده است.

۲-۴. سطح تفسیری و تبیینی

فرکلاف (1989) در مدل تحلیل گفتمان انتقادی خود، سه سطح مختلف را برای پی بردن به ایدئولوژی نهفته در گفتار برمی‌شمارد. از منظر او ایدئولوژی علاوه بر حفظ روابط نابرابر قدرت در جامعه، به روابط و فرضیات بدیهی پنداشته‌شده در ذهنیت گروه‌های اجتماعی اطلاق می‌شود که موجبات انسجام جامعه را فراهم می‌سازد (Fairclough, 1989). به زعم فرکلاف (1989)، این فرضیات بدیهی که به واسطه تکرار همیشگی آنها در حوزه عمومی در تار و پود ذهنیت افراد جامعه تنیده می‌شوند در حفظ و مشروعیت بخشیدن به روابط نابرابر قدرت در جامعه سهم عمده‌ای ایفا می‌کنند. در نظر فرکلاف (1989)، تحلیل گفتمان انتقادی در سه سطح، ایدئولوژی نهان موجود در این فرضیات اجتماعی را بر ملا می‌سازد. این سه سطح، «متن»^۱، «گفتمان»^۲ و «ساختارهای اجتماعی»^۳ است. فرکلاف معتقد است زبان به مثابه یک کنش جمعی از ساختارهای کلان اجتماعی تأثیر می‌پذیرد. این تأثیرپذیری، از طریق رواج گفتمان‌های نهادی چون آموزش، رسانه، مذهب، قانون و در نهایت، نهاد دولت در جامعه بسط و گسترش پیدا می‌کند. به دیگر سخن، گفتمان‌های جامعه به وسیله پاره‌ای ضوابط و اصول که «قواعد گفتمان»^۴ نامیده می‌شود اداره می‌شوند. این قواعد گفتمان که از سوی نهادهای اجتماعی وضع می‌شوند، از یک سو، زمینه تولید متن‌هایی همسو با ایدئولوژی نهفته در گفتمان را فراهم می‌آورند و از سوی دیگر، ساختارهای کلان اجتماعی را تقویت می‌کنند و یا آنها را به چالش می‌کشند. افرادی که متون تولیدشده در غالب گفتمان خاصی را تفسیر می‌کنند، این کار را به مدد مفاهیم بنیادینی که قواعد گفتمان خوانده می‌شود انجام می‌دهند. این قواعد گفتمان که به واسطه تکرار همیشگی، در ذهنیت جامعه رسوخ کرده‌اند به بخشی از «منابع ذهنی»^۵ مخاطبان تبدیل شده و در تفسیر متن از سوی مخاطبان مورد استفاده قرار می‌گیرند. تصویر زیر تأثیر ساختارهای کلان اجتماعی بر گفتمان رایج در جامعه را نشان می‌دهد که در نهایت به تولید و درک خاصی از متن منجر می‌شود.

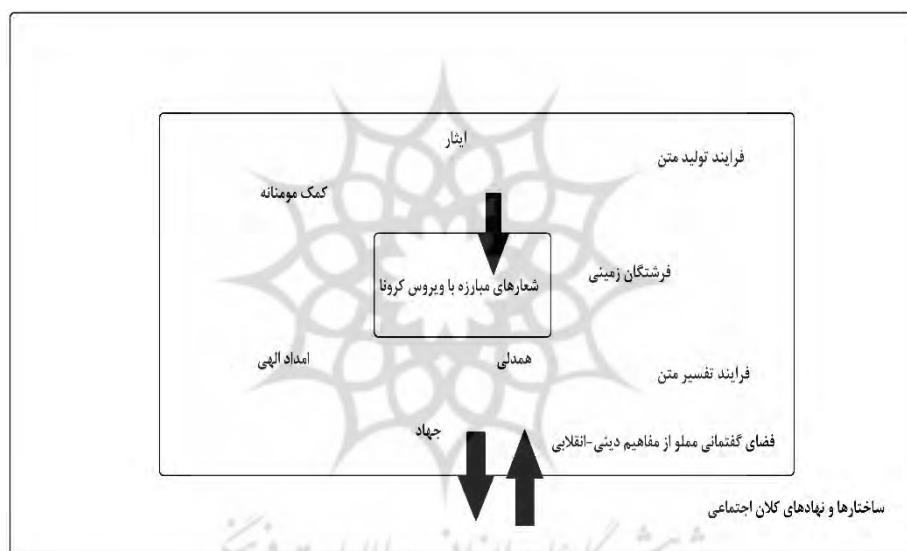

شکل ۵- مدل تحلیل انتقادی گفتمان فرکلاف (۱۹۸۹)

Fig 5- Fairclough's (1989) Model of Critical Discourse Analysis

1. text
2. discourse
3. social structure
4. orders of discourse
5. mental resources

بررسی فضای گفتمانی جامعه ایران نشان می‌دهد که این فضا مملو از مفاهیم و استعارات مذهبی است که مردم ایران در طی زیست اجتماعی خود در این فضای جمعی، ارزش‌های منبعث از آن را در خود نهادینه کرده‌اند. این مفاهیم دینی-مذهبی که به زعم **فرکلاف** (1989) قواعد گفتمان خوانده می‌شود به وسیله نهادها و ساختارهای کلان اجتماعی ساخته و پرداخته می‌شود و از طریق نهادهایی چون خانواده، آموزش، دین و دولت در جامعه به اشتراک گذاشته می‌شود. فرکلاف تولید و درک گفتار در جامعه را متأثر از این فضای گفتمانی در اجتماع می‌داند. وزارت بهداشت ایران امیدوار است تا جامعه ایرانی هنگام مواجهه با شعارهای مبارزه با ویروس کرونا به درکی گفتمانی از این شعارها نائل آید و با رجوع به حافظه تاریخی خود و زنده کردن لحظات شیرین پیروزی بر دشمنان خارجی در مبارزه با این ویروس عملکرد موفق‌تری داشته باشد. نگاه پارادایمی لایه‌هایی از جامعه ایران به شعارهای مبارزه با ویروس کرونا سبب ایجاد انگیزه در مبارزه با این ویروس در سطح جامعه می‌شود و تلاش‌های دولت در مقابله با این ویروس را با موفقیت همراه می‌سازد.

شکل ۶- تأثیر فضای گفتمانی بر شعارهای مبارزه با ویروس کرونا و درک گفتمانی مخاطبان از آن

Fig 6- The impact of discourse on slogans against the coronavirus and the audience's perception of it

تصویر فوق نشان می‌دهد که چگونه ساختارها و نهادهای کلان اجتماعی از قبیل نهاد دولت و نهاد رسانه، فضای گفتمانی جامعه را مملو از ارزش‌های دینی-انقلابی می‌کنند. این ساختارها و نهادهای کلان اجتماعی که تحت تأثیر کلان روایت‌های اسلامی هستند، با تولید و بازتولید گفتمان خود در فضای عمومی جامعه موجبات اجتماعی شدن گفتمانی ملت را فراهم می‌آورند. این گفتمان‌های مسلط دارای اصول و قواعدی هستند که فرکلاف آن را قواعد گفتمان می‌نامد. بر طبق این قواعد، مفاهیمی چون ایثار، مؤمن بودن، امداد الهی، بخشش، جهاد و مضامینی از این دست باورهای ارزشمند تلقی می‌شوند. افراد اجتماع در طی حیات جمعی خود این ارزش‌ها را فرا می‌گیرند و در خود نهادینه می‌کنند. تثبیت این قواعد گفتمانی در ذهن ملت به شکل‌گیری «منابع ذهنی» در ذهنیت جامعه منجر می‌شود. به علاوه، رویدادهای مختلف اجتماعی - تاریخی مانند جنگ

ایران و عراق که ارزش‌های تثبیت‌شده موجود در حافظه جمعی ملت را نمایندگی می‌کنند، در استقرار نظم گفتمانی حاصل از ارزش‌های اجتماعی در ذهنیت ملت نقش پراهمیتی دارند. به عبارت دیگر، آنچه در این میان درخور توجه است اشاره به حادثه تاریخی جنگ ایران و عراق است که وزارت بهداشت برای ایجاد همدلی در بین مردم مورد توجه قرار داده است. با توجه به اینکه رویداد تاریخی جنگ ایران و عراق و گفتمان برخاسته از آن همچنان حضوری پررنگ در جامعه ایرانی دارد، اقدام وزارت بهداشت در نمایش صحنه‌های دفاع مقدس در مسیر مبارزه با ویروس کرونا می‌تواند با تحت تأثیر قرار دادن احساسات مردم، شیفتگی نوستالژیک آنان به جنگ و ارزش‌های منبعث از آن را بار دیگر در اذهان ایرانیان زنده کند و تلاش‌های این وزارت در راه مبارزه با ویروس مهلک کرونا را با موفقیت همراه سازد. درست در همین جاست که مخاطبان ایرانی هنگام مواجهه با شعارهای وزارت بهداشت، با فعال کردن ارزش‌های انباشته‌شده در ذهن و به قول فرکلاف (1989) به مدد منابع ذهنی خود به تفسیری پارادایمی از این شعارها می‌رسند. وزارت بهداشت با اطلاع از این ذخایر تمدنی و اندوخته‌های فرهنگی و با انتخاب شعارهایی با درون‌مایه مذهبی سعی در استفاده از این داشته‌های فرهنگی در مبارزه با ویروس کرونا دارد.

به زعم فرکلاف (1989)، تفسیر شعارهایی از این دست نیازمند تدقیق در «ارزش تجربی» واژگان و نیز تفسیر «بافت موقعیتی»^۱ و «بافت بینامتنی»^۲ این شعارهاست. تفسیر بافت موقعیتی از دو جنبه قابل بررسی است. از یک سو، مخاطبان با توجه به بافت فیزیکی و ویژگی‌های ظاهری کلام اقدام به تفسیر متن می‌کنند و از سوی دیگر، با مراجعه به «منابع ذهنی» خود که به عقیده فرکلاف (1989) یک برساخته اجتماعی است به درک خاصی از متن می‌رسند. واژگان به کاررفته در این شعارها که اغلب به همراه تصاویر جنگ تحمیلی از رسانه‌ها پخش می‌شود تداعی‌گر ارزش‌های تثبیت‌شده جنگ ایران و عراق در ذهنیت جامعه ایرانی است. این ارزش‌های نهادینه‌شده در ذهنیت جامعه به‌عنوان بخشی از «تفسیر بینامتنی» در درک و تفسیر شعارهای دولتی به کمک مخاطبان ایرانی می‌شتابد و با معنی‌دار کردن تلاش‌های آنان در مبارزه با ویروس کرونا عزم آنان را در این راه جزم‌تر می‌کند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

جامعه ایرانی در طول تاریخ رشد و تحول خود ارزش‌های دینی چون متدین بودن و اعتقاد به امداد الهی در لحظات دشوار را در خود درونی کرده است. به علاوه، گذشته تاریخی ملت ایران مملو از حوادث گوناگونی است که به واسطه تکرار شدن همیشگی آنها در جامعه تجسد ارزش‌های مشخصی نظیر فداکاری، همبستگی و مقاومت شده‌اند که از آن جمله می‌توان به حادثه تاریخی جنگ ایران و عراق اشاره کرد که ارزش‌های خاصی را در جامعه ایران نمایندگی می‌کند. وزارت بهداشت ایران با آگاهی از این واقعیت در صدد است تا با اشارات مکرر به دفاع مقدس و استفاده از شعارهایی با مضامین دینی-انقلابی ضمن برانگیختن محتوای حافظه ملت ایران که مملو از ارزش‌های درونی‌شده دینی است همراهی آنان را در لحظات دشوار مبارزه با ویروس عالم‌گیر کرونا کسب کند. این ارزش‌های درونی‌شده، به‌مثابه اندوخته‌هایی گرانبها، در لحظات پرتلاطم رویارویی با ویروس کرونا در قالب شعارهای دینی جلوه‌گر شدند و برای بازسازی همبستگی اجتماعی از سوی وزارت بهداشت به کار رفتند. درست

1. social context

2. intertextual context

همان گونه که رویدادهای جنگ جهانی دوم برای انگلیسی‌ها، حوادث جنگ جهانی اول برای ملت فرانسه، رویارویی چین و ایالات متحده برای آمریکایی‌ها و استراتژی جنگی مائو برای چینی‌ها تداعی‌گر ارزش‌های خاصی به شمار می‌روند، امداد الهی در رتق و فتق مشکلات جهانی، متدین و مؤمن بودن و جنگ تحمیلی در ذهنیت اکثر ایرانی‌ها نمایان‌گر احساسات عمیق و ریشه‌داری است که در طول سالیان متمادی در تار و پود هویت ملی ایرانیان رسوخ کرده است. بنابراین، استفاده وزارت بهداشت از این گنجینه عظیم مذهبی در حل بحران کنونی تلاشی در راستای فراخواندن مجدد ارزش‌های دینی - اجتماعی برای بسیج کردن مردم در مصاف با ویروس کرونا است. آنچه در این میان جالب توجه است افزایش استفاده وزارت بهداشت ایران از واژگان ایدئولوژیک و مفاهیم و مضامین دینی-انقلابی است که همزمان با اوج‌گیری بیماری کرونا در کشور دیده می‌شود؛ به طوری که با افزایش آمار قربانیان بیماری کرونا در چهار ماهه دوم منتهی به آبان ماه استفاده وزارت بهداشت از این دست مفاهیم از ۱۰ مورد ماه‌های ابتدایی به ۶۵ مورد افزایش یافته است. بنابراین، وزارت بهداشت هنگام مواجهه با مسائل و مشکلات حاد اجتماعی مانند ویروس کرونا که نیازمند بسیج مردم در ابعاد وسیع است در کنار سایر اقدامات بهداشتی - درمانی از دو مؤلفه گفتمان مذهبی و گفتمان جنگ تحمیلی به مثابه ذخایر ملی ارزشمند ایدئولوژیک برای ترغیب مردم به همگرایی علیه ویروس کرونا بهره می‌برد.

کتابنامه

- آشوری، داریوش. (۱۳۹۷). *زبان باز: پژوهشی درباره زبان و مدرنیت*. تهران: نشر مرکز.
- ذاکرسالحي، غلامرضا. (۱۳۹۹). آینده پژوهی تأثیرات بحران کووید-۱۹ بر آموزش عالی. *فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی*، ۱۲(۲)، ۱۸۱-۲۱۱. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3962.4063>
- شهابی، عین‌اله؛ و عمویی، مریم. (۱۳۹۷). نقش نقل وقایع و مناسبت‌های اسلامی در درونی کردن هویت و فرهنگ ملی اسلام کودکان و نوجوانان، اولین همایش ملی هویت کودکان ایران اسلامی در دوره پیش دبستانی، یزد.
- غیاث‌وند، احمد. (در دست چاپ). سازوکار اعتماد مردم به عملکرد دولت در شرایط شیوع کرونا. دولت پژوهی. <https://doi.org/10.22054/tssq.2020.11851>
- فاضلی، نعمت‌اله. (۱۳۹۹). بحران کرونا و بازانديشی فرهنگي در ایران. *فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی*، ۱۲(۲)، ۳۱-۵۷. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3854.3982>
- فولادیان، مجید؛ صدر نبوی، فاطمه؛ خسرونژاد، پدram؛ واعظ موسوی، محمدمهدی؛ ظریف پویا، محمدمحسن؛ شاملی، وجیهه؛ باغبان گلختمی، زهرا؛ شمسایی، مهلا. (۱۳۹۹). تحلیل کیفی تأثیر شیوع بیماری ویروس کرونا بر مناسک زیارت در حرم امام رضا (ع). *فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی*، ۱۲(۳)، ۱۴۵-۱۸۲. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3807.3949>
- صنیع اجلال، مریم (۱۳۸۴). *درآمدی بر فرهنگ و هویت ایرانی*. تهران: موسسه مطالعات ملی.
- نوعی باغبان، سید مرتضی؛ آقاحسینی، سید علی‌رضا؛ و امام جمعه‌زاده، سیدجواد. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر دینداری درونی و بیرونی بر انسجام ملی (مطالعه موردی: شهروندان شهر مشهد). *راهبرد اجتماعی فرهنگی*، ۱۴، ۱۶۳-۱۸۴.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، تیر ۱۶). *مدافعان سلامت با کرونا مبارزه بی‌امانی داشته‌اند.*

<https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/مدافعان-سلامت-با-کرونا-مبارزه-بی-امانی-داشتند

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، تیر ۱۸). *وزارت بهداشت در حادثه اپیدمی جهانی کرونا تلاش و جهاد کرد.*

<https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/وزارت-بهداشت-در-حادثه-اپیدمی-جهانی-کرونا-تلاش-و-

جهاد-کرد

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، تیر ۲۲). *تا خدا هست و دعای شما، هراسی از همه بیماری نداریم.*

<https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/تا-خدا-هست-و-دعای-شما-هراسی-از-همه-بیماری-نداریم

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، مرداد ۱). *پوشش همدمی با مدافعان سلامت.*

<https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/پوشش-همدمی-با-مدافعان-سلامت

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، مرداد ۷). *امروز، فرصت مناسبی برای نمایش نقش مؤثر معنویت در بستر*

سلامت است. <https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/امروز-فرصت-مناسبی-برای-نمایش-نقش-مؤثر-

معنویت-در-بستر-سلامت-است

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، مرداد ۳۰). *پیام شهدای جامعه پزشکی و کادر درمانی در دوران کرونا،*

انسان‌دوستی و از خودگذشتگی است. <https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/پیام-شهدای-جامعه-

پزشکی-و-کادر-درمانی-در-دوران-کرونا-انسان-دوستی-و-از-خودگذشتگی-است

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، شهریور ۳۰). *وفاق و همدمی در بسیج ملی مقابله با کرونا مشابه دوران دفاع*

مقدس است. <https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/قدردانی-از-همکاری-شبان-روزی-رسانه-ملی-

در-بحران-کرونا-و-وفاق-و-همدمی-در-بسیج-ملی-مقابله-با-کرونا-مشابه-دوران-دفاع-مقدس-است

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، مهر ۲۹). *اگر بال شکسته ما را ترمیم نکنند، اپیدمی جمع نمی‌شود.*

<https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/اگر-بال-شکسته-ما-را-ترمیم-نکنند-اپیدمی-جمع-نمی-شود

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، آبان ۱۱). *مدافعان سلامت درگیر یک جهاد بزرگ و مجاهده افتخارآمیز*

هستند. <https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/مدافعان-سلامت-درگیر-یک-جهاد-بزرگ-و-مجاهده-

افتخار-آمیز-هستند

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، آبان ۱۳). *مجموعه «فرشتگان شهید» با موضوع شناخت ابعاد زندگی و*

حیات معنوی شهدای مدافع سلامت به‌زودی روی آنتن می‌رود. <https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-

ویروس/مجموعه-«فرشتگان-شهید»-با-موضوع-شناخت-ابعاد-زندگی-و-حیات-معنوی-شهدای-مدافع-سلامت-

به‌زودی-روی-آنتن-سیما-می-رود

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹، آبان ۱۳). *روایت یک جهاد مخلصانه: تلاش‌های حماسه‌آفرینان کادر*

بهداشت و درمان در مقابله با کرونا از زبان دکتر نمکی. <https://behdasht.gov.ir>/اخبار-کرونا-ویروس/روایت-

یک-جهاد-مخلصانه

- یل شرزه، رضا؛ و منصفی، رؤیا (دردست چاپ). بیماری «کووید-۱۹» یا «ویروس چینی»؟ تحلیل انتقادی گفتمان برتری جویانه غرب علیه شرق. *زبان پژوهی*. <https://doi.org/10.22051/jlr.2020.32771.1912>
- Ashouri, D. (2018). *The open language: A research on language and modernity*. Tehran: Nashre Markaz. [In Persian]
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison (2007). *Research methods in education*. London and New York: Routledge.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London: Longman.
- Fazeli, N. (2020). COVID-19 crisis and cultural reflexivity in Iran. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 12(2), 27-53. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3854.3982>. [In Persian]
- Fouladiyan, M., Sadrnabavi, F., Khosronejad, P., Vaez Mousavi, M., Zarifpooya, M., Shameli, V., Baghban Golkhatmi, Z., Shamsaei, M. (2020). Qualitative analysis of the effect of Coronavirus outbreak on pilgrimage patterns in the holy shrine of Imam Reza. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 12(3), 145-182. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3807.3949>. [In Persian]
- Freedman, L. (2020). Coronavirus and the language of war. Retrieved from <https://www.newstatesman.com/science-tech/2020/04/coronavirus-and-language-war>
- Ghiasvand, A. (Under press). People's trust in government performance in the Corona crisis. *State Studies*. <https://doi.org/10.22054/tssq.2020.11851>. [In Persian]
- Heinz, W. R. (2002). Self-socialization and post-traditional society. *Advances in Life Course Research*, 7, 41-64. [https://doi.org/10.1016/S1040-2608\(02\)80029-6](https://doi.org/10.1016/S1040-2608(02)80029-6)
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 6). *Health advocates have fought relentlessly with Corona*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 8). *The Ministry of Health struggled and did Jihad in the global corona epidemic*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 12). *As long as there is God and your prayers, we are not afraid of the onslaught of disease*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 22). *The empathy with health advocates*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, July 28). *Today is a good opportunity to show the effective role of spirituality in the context of health*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir/> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, August 20). *The message of the martyrs and medical staff in the Corona era is humanity and self-sacrifice*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, September 20). *The feelings of consensus and empathy in the national mobilization against Corona is similar to the era of sacred defense*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, October 20). *If our broken wings are not healed, the epidemic will not be hindered*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, November 1). *The health advocates are engaged in a great Jihad and an honorable attempt*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]

- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, November 3). *The series "Martyr Angels" with the theme of recognizing the aspects of life and spiritual living of health advocate martyrs will be aired soon*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Iran Ministry of Health and Medical Education. (2020, November 3). *The narration of a sincere Jihad: The efforts of health staff epics against Corona mentioned by Dr. Namaki*. Retrieved from <https://behdasht.gov.ir> Corona virus news. [In Persian]
- Jinping, X. (2020). Xi vows to win people's war against novel coronavirus. Retrieved from http://www.xinhuanet.com/english/2020-02/11/c_138771934.htm.
- Macron, E. (2020). Declaring 'war' on coronavirus, France's Macron orders citizens to stay home. Retrieved from <https://www.marketwatch.com/story/declaring-war-on-coronavirus-frances-macron-orders-citizens-to-stay-home-2020-03-17>
- Newport, F. (2020). *Religion and the COVID-19 Virus in the U.S.* Retrieved from <https://news.gallup.com/opinion/polling-matters/307619/religion-covid-virus.aspx>
- Noei Baghban, M., Agha Hosseini, A. R., & Imamjomehzadeh, J. (2015). Investigating the impact of internal and external religiosity on national solidarity (Case study of Mashhad citizens). *Journal of Socio-cultural Strategy, 14*, 163-184. [In Persian]
- Queen Elizabeth (2020). Coronavirus: Queen tells UK 'we will succeed' in fight. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/uk-52176222>
- Russell, K. (2020). Turning quarantine inside out. *Space and Culture, 23*(3), 274-278. <https://doi.org/10.1177/1206331220938631>
- Saniejlal, M. (2005). *The introduction on Iranian culture and civilization*. Tehran: National Research Center. [In Persian]
- Shahabi, E., & Amoui, M. (2018). The role of narrating Islamic events and occasions in internalizing the national Islamic identity and culture of children and adolescents. *First National Conference on Identity of Pre-school Children in Islamic Iran*. Yazd. [In Persian]
- Strauss, A., & Corbin, J. (1994). Grounded theory methodology: An overview. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 273-285). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Trump, D. (2020). Trump talks himself up as 'wartime president' to lead America through a crisis. Retrieved from <https://www.theguardian.com/us-news/2020/mar/22/trump-coronavirus-election-november-2020>
- Yalsharzeh, R., & Monsefi, R. (Under press). "Covid-19" or "the Chinese Virus"? Critical Analysis of the Hegemonic Discourse of the West against the East. *ZABANPAZHUI Journal of Language Research*. <https://doi.org/10.22051/jlr.2020.32771.1912>. [In Persian]
- Zakersalehi, G. (2020). Futurology on the effects of the COVID-19 crisis on higher education. *Interdisciplinary Studies in the Humanities, 12*(2), 181-211. <https://doi.org/10.22035/isih.2020.3962.4063>. [In Persian]